



Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. jaanuar 2021
(OR. en)

5555/21

COVID-19 16
SAN 33
PHARM 11
MI 36
COMPET 44
FRONT 21
IPCR 5

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	20. jaanuar 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2021) 35 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE JA NÕUKOGULE Ühiste jõududega COVID-19 vastu

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 35 final.

Lisatud: COM(2021) 35 final



Brüssel, 19.1.2021
COM(2021) 35 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
JA NÕUKOGULE**

Ühiste jõududega COVID-19 vastu

SISSEJUHATUS

Aasta vahetumine tähistab tõenäoliselt COVID-19 pandeemia lõpu algust. Tänu teedrajavatele teadusuuringutele ning märkimisväärsetele poliitilistele ja tööstuslikele jõupingutustele on kümne kuuga saavutatud see, milleks tavaliselt kulub kümne aastat, massivaktsineerimine on käivitunud ning miljonid eurooplased on nüüdseks COVID-19 vastu vaktsineeritud.

Kuni nakatunute arv suureneb ja vaktsineeritute hulk ei ole veel pandeemia leviku peatamiseks piisav, on siiski vaja säilitada valvsus, piirangud ja rahvatervise kontroll. Edasi peavad EL ja liikmesriigid püüdma ohjeldada nakkuse kolmandat lainet, mille võivad muuta eelmisest karmimaks viiruse senisest kergemini levivad variandid, mida on leitud juba mitmel pool Euroopas.

Selles lootusrikas ehkki tõsises õhkkonnas peab **Euroopa leidma uuesti otsusekindluse**, et saavutada ühiselt järgmised prioriteedid:

- kiirendada vaktsineerimist ja vaktsiinitarneid;
- hoogustada nakkuse ja uute viirusevariantide kontrolli alla saamiseks testimist ja viiruse genoomi järjendamist;
- tagada ühtse turu toimimine;
- võtta rahvusvaheline juhtroll ja näidata üles solidaarsust oma partneritega.

Käesolevas teatises visandatakse otsused, mis tuleks teha 21. jaanuaril toimuval juhtide kohtumisel, ja koordineeritud lähenemisviis, mida tuleks sealjuures järgida, et nimetatud nelja prioriteeti ellu viia. Teatises tuginetakse viimastel nädalatel saadud kogemustele, kõige värskematele teadlaste antud nõuannetele ja detsembris vastu võetud teatisele „COVID-19st hoidumine talvekuudel“.

Võidujooksus ajaga aitab ühine tegutsemine praegu kaitsta paremini elusid ja tagada toimetulek pärastpoole ning leevendada juba niigi ülekoormatud tervishoiusüsteemide ja -töötajate koormust. Just sel viisil on Euroopal võimalik astuda ühiselt vastu pandeemia lõpu algusele.

1. KIIRENDADA VAKTSINEERIMIST

ELi vaktsiinistrateegia on osutunud edukaks, tagades liikmesriikidele vajaliku vaktsiinikoguse ja kvaliteedi. Selleks on toetatud vaktsiinide väljatöötamist, innustatud nende tootmist ja tagatud tarned. Toetudes läbirääkimispositsioonile, mille annavad 27 liikmesriiki ja 450 miljonit elanikku, suutis Euroopa Komisjon leppida kokku maailma kõige mahukamas ohutute COVID-19 vaktsiinide portfellis, mis sisaldab kokku 2,3 miljardit doosi.

See võimaldab vaktsineerida üle **1 miljardi inimese Euroopas, lähimas naabruskonnas ja kaugemal.** Ainuüksi BioNTech/Pfizeri ja Moderna vaktsiinid, mis on juba praeguseks kasutusloa saanud, võimaldavad vaktsineerida 380 miljonit inimest ehk üle 80 % ELi elanikkonnast. Euroopa Raviameti ekspertide järelevalve tagab kõigi vaktsiinide ohutuse. Euroopa Raviamet hindab praegu kolmandat vaktsiini Oxford/AstraZeneca, mille kohta peaks otsus tehtama kuu lõpuks. Amet on alustanud ka Johnsoni & Johnsoni vaktsiini jooksvat läbivaatamist.

Seni on komisjon kindlustanud peaaegu

2,3 miljardit doosi.



*kui vaktsiin on ühekordse doosina

Arvukam ja kiirem vaksineerimine

Eurooplaste vaksineerimine algas **Euroopa vaksineerimispäevadel** 27.–29. detsembrini 2020. Sellest ajast alates on liikmesriikidele tarnitud üle 13 miljoni doosi (12,25 miljonit doosi BioNTech-Pfizerilt ja 850 000 doosi Modernalt), mis on jaotatud proportsionaalsuse põhimõtte alusel, lähtudes elanikkonna suurusest, ning Euroopas on kokku tehtud üle **5 miljoni vaksineerimise**.

Ehkki iga liikmesriik lähtub vaksineerimisel omaenda strateegiast, on nii tervishoiu kui ka ühtse turu seisukohast oluline, et **vaksineerimine toimuks Euroopas suurel määral sünkroniseeritult**. Esialgsete andmete põhjal on vaksineeritud inimeste osakaal siiski liikmesriigiti väga erinev, ulatudes mõnel pool üle 2 % ja jäädes teisel alla 0,5 %. Ehkki praegu tehakse vaksineerimises alles esimesi samme, on oluline pidada tehtu üle arvet, mistõttu on komisjonil ja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusel¹ kavas luua vaktsiinide kasutuselevõtu jälgimise süsteem, et toetada vaksineerimise kiiret ja tõhusat käivitumist kõigis liikmesriikides.

Vaksineerimine ei ole riikidevaheline võidujooks, vaid võidujooks ajaga. Uute variantide levides muutub vaktsiinide kiirem manustamine veelgi olulisemaks. Vaksineerimine nõuab keerukaid juhtimisalaseid ja logistilisi meetmeid ning tuleb olla valmis tarnete suurenemisel jõupingutusi veelgi hoogustama. Tagada tuleb piisavate varude olemasolu, luua tõhus vastuvõtuaegade broneerimise süsteem, leida massilise vaksineerimise jaoks vajalikud ruumid ja vahendid, valmistada ette külmhooned ning koolitada välja lisapersonal. Selle kõige võimaldamiseks püüab komisjon koos ettevõtetega töötada välja eri vaktsiinide jaoks selge ja läbipaistva

¹ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus on loonud Euroopa seiresüsteemis (TESSy) uue spetsiaalse aruandlusmooduli.

tarnegraafiku. EL on kindlustanud ELi ühishanke abil vaksineerimiseks hädavajalike meditsiiniseadmete tarneliini, millele liikmesriigid saavad nüüd tellimusi esitada.

Edukaks vaksineerimiseks tuleb seada konkreetsed eesmärgid. Mõõtmine viib tulemustele!

- **2021. aasta märtsiks peaksid liikmesriigid olema vaksineerinud vähemalt 80 % tervishoiu- ja sotsiaaltöötajatest ning üle 80-aastastest inimestest.**
- **2021. aasta suveks peaksid liikmesriigid olema vaksineeritud vähemalt 70 % täiskasvanud elanikkonnast.**

Nende kahe eesmärgi täitmine vähendaks suremust ja haiglaravil olevate patsientide määra, leevendaks survet tervishoiusüsteemile ning võimaldaks pikemas perspektiivis saavutada Euroopas rühmaimmuunsuse, mis aitab kaitsta neid, keda vaksineerida ei ole võimalik, ja tõkestada viiruse edasist levikut. Vaktsiinide edukas kasutuselevõtt aitaks samuti kaasa Euroopa majanduse kindlale taastumisele.

Vaktsiinide tootmise ja tarnimise ning vaktsiine käsitleva teabevahetuse edendamine

Nimetatud eesmärkide saavutamiseks tuleb **suurendada vaktsiinitarneid**. Euroopa Komisjon ja EIP on eelostulepingute ja EIP laenude kaudu pidevalt toetanud tootmisvõimsuse suurendamist ELis. Koostöö tootjatega ELi tootmisvõimsuse suurendamiseks jätkub. Selleks algatab komisjon vaktsiinide tootmise väärtusahelas osalejatega struktureeritud dialoogi. Komisjon saab panustada mitmel viisil, näiteks andes tootmisettevõtetele investeringutoetust ning innustades ja vajaduse korral hõlbustades tootjate vahel kokkulepete sõlmimist tootmisrajatiste ümberkorraldamiseks, et neil oleks võimalik valmistada teiste tootjate heaks kiidetud vaktsiine ja rakendada tootmisvõimsuse laiendamiseks lepingulist tootmist. See aitab lahendada ka tarneahelaga seotud probleeme.

Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegema koostööd ettevõtetega, et tootmise laiendamine toimiks võimalikult kiiresti. Komisjon teeb koostööd ka Euroopa Raviametiga, et kiirendada uute tootmisrajatiste heakskiitmise protsessi. Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus teeb stressitestide abil kindlaks edukad logistilised lahendused, näiteks seoses vaksineerimiskeskuste loomise ja elektroonilise broneerimissüsteemi rakendamisega, tehes liikmesriikidele kättesaadavaks heade tavade ja praktiliste nõuannete kogumi.

Et sellele kaasa aidata, korraldavad ja koordineerivad Euroopa Raviamet ja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus kogu ELi hõlmavaid COVID-19 **vaktsiinide ohutuse ja tõhususe** uuringuid. Komisjon toetab teadusteabe ja heade tavade vahetamist, kaasates ELi COVID-19 teadusnõustajate platvormi.

Vaktsiinikõhkluse vähendamiseks ning väärinfo ja desinformatsiooni vastu võitlemiseks on endiselt oluline selge ja pidev **teavitustöö** vaktsiinide tähtsuse ja ohutuse kohta.

Vaksineerimisdokumendid ja nende vastastikune tunnustamine

Mida rohkem inimesi vaksineeritakse, **sega tähtsamaks muutub vaksineerimise dokumenteerimine ja dokumentide vastastikune tunnustamine**. Vaksineerimise

üle arvepidamiseks tuleb igapäevale anda individuaalne vaksineerimistõend, mis aitab ühtlasi tagada kohase meditsiinilise jälgimise ja võimalike kõrvalmõjude seire. Et inimesed saaksid kasutada oma vaksineerimistõendeid ka teistes liikmesriikides, tuleb leppida ELi tasandil kokku ühtsetes põhimõtetes, mille abil tagada andmete usaldusväärsus ja kontrollitavus. Kuigi on ennatlik kavandada vaksineerimistõendite kasutamist muudel eesmärkidel kui tervisekaitse, võib ühtne lähenemisviis hõlbustada tulevikus selliste tõendite muid piiriüleseid kasutusi.

Komisjon jätkab vaksineerimistõendite kasutuselevõtuks koostööd liikmesriikidega, et tagada tõendite tunnustamine ja kasutus kõigis tervishoiusüsteemides üle kogu ELi, järgides täiel määral ELi andmekaitseenorme, ning laiendada Maailma Terviseorganisatsiooni sertifitseerimissüsteemi kaudu nende kasutust üle kogu maailma. E-tervise võrgustikus määratakse selliste tõendite jaoks ELi tasandil kindlaks vajalik minimaalne andmestu. See peab sisaldama kordumatut tunnust ja tagama asjakohase usaldusraamistiku abil eraelu puutumatus ja turvalisuse. See töö tuleks viia lõpule 2021. aasta jaanuari lõpuks. Valminud vaksineerimistõend tuleks pakkuda WHO jaoks välja universaalse standardi eeskujuna.

PEAMISED MEETMED

- *Liikmesriigid peaksid seadma eesmärgiks vaksineerida 2021. aasta märtsiks vähemalt 80 % tervishoiu- ja sotsiaaltöötajatest ja üle 80-aastastest inimestest ning suveks vähemalt 70 % täiskasvanutest.*
- *Komisjon, liikmesriigid ja Euroopa Raviamet teevad koostööd ettevõtetega, et suurendada vaktsiinide tootmise suutlikkust.*
- *Tuginedes liikmesriikide esitatavatele andmetele, avaldab Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus kaks korda nädalas viimase teabe tarnitud ja manustatud dooside kohta.*
- *Komisjon teeb koostööd vaktsiinitootjatega tarnegraafikute avaldamiseks ja ajakohastamiseks.*
- *2021. aasta jaanuari lõpuks lepatakse kokku vaksineerimistõendite ühistes põhimõtetes, et muuta liikmesriikide tõendid kiiresti kasutatavaks ELi liikmesriikide ja ka kolmandate riikide tervishoiusüsteemides.*
- *Komisjon algatab ulatuslikud, kogu ELi hõlmavad uuringud COVID-19 vaktsiini ohutuse ja tõhususe kohta.*
- *Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus töötab liikmesriikide jaoks stressitestide abil välja logistiliste nõuannete kogumi.*

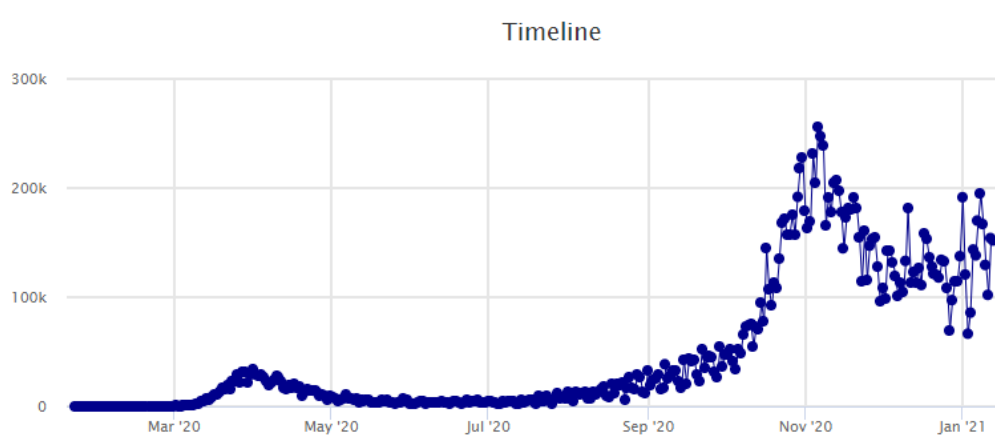
2. VIIRUSEVARIANDID

Viiruse uute variantide² ilmumine viimasel ajal on tõeliselt murettekitav. Ehkki praegu ei ole tõendeid selle kohta, et need põhjustaksid raskemat haigestumist, näivad variandid olevat ligikaudu 50–70 % nakkavamad³. See tähendab, et viirus võib levida

² Variant „B117“, mis esmakordselt tehti kindlaks septembris Ühendkuningriigis, ja variant „501Y.V2“, mis on kindlaks tehtud Lõuna-Aafrikas.

³ Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse riskihinnang: uute SARS-CoV-2 probleemsete variantide levikuga ELis/EMPs seotud risk

kergemini ja kiiremini, suurendades veelgi survet ülekoormatud tervishoiusüsteemidele. Uued variandid on ka tõenäoline põhjus, miks **enamikus liikmesriikides on haigusjuhtumite arv viimastel nädalatel oluliselt suurenenud.**



Joonis 1. Positiivsete COVIDi juhtumite ajajoon, mis viitab kolmandale lainele⁴.

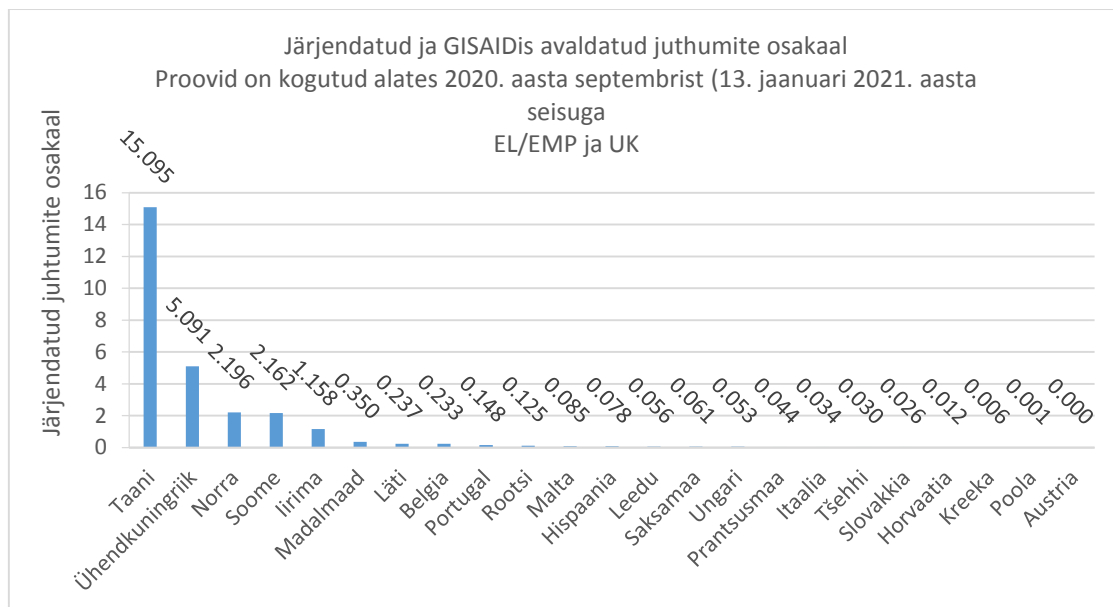
Uute variantide ilmumine on samuti tekitanud mure vaktsiinide tõhususe pärast. Praegu **puuduvad tõendid selle kohta, et need variandid vähendaksid kaitset**, mida pakuvad turule jõudnud või kolmandas kliiniliste uuringute faasis olevad vaktsiinid. Siiski on oluline olukorda tähelepanelikult jälgida ja võtta juba praegu meetmeid, et vähendada väljatöötamiseks kuluvat aega, kui vaktsiine peaks olema vaja muuta. Vaktsiinitootjad peaksid olema valmis esitama Euroopa Raviametile vajalikke andmeid, et protsessi vajaduse korral kiirendada.

Kiirendada viiruse genoomi järjendamist

Viirusevariantide tuvastamise kiirus on nendest lähtuva ohu ja vajalike poliitikameetmete kindlaksmääramisel otsustava tähtsusega. Järjendamine võimaldab jälgida viiruses genoomis toimuvaid muutusi, mis on oluline viiruse arengu mõistmisel ja uute variantide otsimisel. Uute viirusevariantide tuvastamine on tähtis seetõttu, et nendega võib kaasneda kiirema leviku või raskemate sümptomite tõttu suurem oht tervisele.

EL peab kiiremas korras viiruse genoomi järjendamist kiirendama. Praegu analüüsib ainult üks liikmesriik rohkem kui 1 % võetud proovidest, ülejäänud kas ei tee seda piisavalt või ei tegele viiruse genoomi järjendamisega üldse. Selline järjendamise tase ei ole viiruse eri variantide arengu jälgimise ega uute variantide tuvastamise jaoks piisav. Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus töötab praegu välja järjendamisjuhendit, mis on kohandatav iga uue variandi jaoks. See töö põhineb viiruse genoomi järjendamisel saadud andmetel, mida on jagatud kogu ELis ja meie rahvusvaheliste partneritega.

⁴ Allikas: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>



Kõik ELi liikmesriigid peaksid saavutama suutlikkuse järjendada vähemalt 5 % – ja eelistatavalt 10 % – positiivsetest testitulemustest. Tulemuste saamisel tekkivad viivitused peaksid olema minimaalsed ja liikmesriigid peaksid tagama, et neid andmeid jagataks võrreldavas vormis.

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusel on suutlikkus täiendada riikide tegevust genoomi järjendamisel kuni 18 000 viiruseproovi ulatuses. Praeguseks on seda teenust kasutanud ainult kaks liikmesriiki, kusjuures veel kaks liikmesriiki teeb seda eeldatavasti lähitulevikus. Liikmesriigid, eriti need, kellel endal puudub järjendamissuutlikkus, peaksid Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse pakutavaid võimalusi kiiresti kasutama. Ühtlasi edendab komisjon liikmesriikide suutlikkuse suurendamist, näiteks rahaliste vahendite tagamisega järjendamisseadmete ostmiseks ja WHO referentlaborite võrgustiku toetamiseks. Riiklikes teadusasutustes leiduvad järjendamisseadmed tuleks täiel määral ära kasutada. Et toetada olulisemate genoomiandmete töötlemist ja analüüsimist, võimendab komisjon algatusi ja ressursse genoomiandmete, tehisintellekti ja kõrgjõudlusega andmetöötluse vallas^{5,6}.

Kiirendada testimist

Viiruse leviku leevendamisel on oluline roll tõhusal testimisel, mis aitab teha kindlaks nakatunuga kokku puutunud isikuid ja annab olulist teavet laiemate suundumuste kohta. Samuti hõlbustab see inimeste vaba liikumist ja siseturu sujuvat toimimist.

⁵ Hõlbustamiseks teadmiste ja tavade vahetamist inimeste ja viiruse genoomiandmete töötlemisel, võiks kaasata eksperte, kes töötavad projektiga luua 2022. aastaks turvaline piiriülene juurdepääs ühele miljonile inimgenoomile („1 + miljoni genoomi algatus“⁵). Teadusuuringute Ühiskeskus teeb koostööd rahvusvaheliste geenihoidlatega, nagu GISAIID, et analüüsida COVID-19 genoomi järjestust käsitlevat teavet ning mõista uute viirusevariantide teket ja nende tuvastamise võimalusi.

⁶ Konsortium Exscalate, mis haldab maailma kõige võimsamat ja terviklikumat ravimite kasutusotstarbe muutmise vallas tegutsevat superandmetöötlusplatvormi, töötab välja viiruse 3D-valgumudeleid ja teeb need spetsiaalse andmeruumi kaudu kättesaadavaks. Selle töö raames avaldas ta hiljuti muteerunud ogavalkude 3D-mudelid, sealhulgas need, mis on pärit Brasiiliast, Lõuna-Aafrikast, Ühendkuningriigist ja Taanist leitud viirusemutatsioonidest.

Ehkki põhiraskus peab jääma RT-PCR testidele, **tuleks laiendada ka antigeeni kiirtestide kasutamist**. Praeguseks on antigeeni kiirtestide kasutamise strateegia või suunised olemas üheksal ELI liikmesriigil ning kaheteistkümnes liikmesriigis on võetud sellised testid kasutusele. Vajalike testimissüsteemide loomiseks on oluline kiiresti rakendada kõiki komisjoni soovitusi⁷ ja leppida nõukogus kokku antigeeni kiirtestide ühine raamistik.⁸

See on eriti oluline uute variantide tõttu. **Uute viirusevariantide ilmumise tõttu peavad liikmesriigid kiiresti testimisstrateegiaid ajakohastama**. See võimaldab piirkondades, kus variandi esinemissagedus on suur, inimesi meditsiiniliselt jälgida ja karantiini paigutada ning sellega peaks kaasnema asjakohane kontaktsete isikute tuvastamise süsteem.

Samuti on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et toetada COVID-19 testide tulemuste vastastikust tunnustamist liikmesriikide vahel. Nagu liikmesriigid on ELi terviseohutuse komitee algatusel kokku leppinud, peaks Teadusuuringute Ühiskeskus koostama antigeeni kiirtestide ja nende kasutusala ühise loetelu. Komisjon töötab koos liikmesriikidega välja testitulemuste vormi jaoks nõutavad standardandmed. Uurida tuleks ka võimalusi töötada välja muid viiruse avastamist võimaldavaid nukleiinhappepõhiseid kiirteste.

Otseostude, ühishangete ja sihtotstarbelise rahastuse kaudu aitab komisjon liikmesriikidel otseselt oma **testimissuutlikkust** suurendada. Komisjon ostab aprilliks liikmesriikidele edastamiseks üle 21 miljoni antigeeni kiirtesti, kasutades 100 miljoni euro ulatuses erakorralise toetuse rahastamisvahendit. Antigeeni kiirtestide soetamiseks on algatatud täiendav ühishange, mis võimaldab lähikuudel senisest palju ulatuslikumaid tarneid. Liikmesriikide testimissuutlikkust suurendatakse ka Rahvusvahelise Punase Risti Föderatsiooni kaasabil, kelle tegevust rahastatakse erakorralise toetuse rahastamisvahendi kaudu. Üldisemas plaanis on koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatuse abil võetud alates selle vastuvõtmisest tervishoiu jaoks kasutusele kokku 6,8 miljardit eurot Ühtekuuluvusfondi vahendeid.

PEAMISED MEETMED

Järjendamine

- *Liikmesriigid suurendavad kiiresti viiruse genoomi järjendamise määra 5–10 %-ni positiivsetest testitulemustest, kasutades vajaduse korral ära Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse võimalusi.*
- *Liikmesriigid jagavad järjestatud genoome ELi tasandil.*
- *Komisjon toetab lähitulevikus liikmesriikide järjendamissuutlikkust.*

Testimine

- *Liikmesriigid rakendavad komisjoni soovitusi ja lepivad kiiresti kokku nõukogu soovitusel antigeenide kiirtestide ühise raamistiku kohta.*

⁷ 18. novembri 2020. aasta soovitusel C(2020) 7502 final ja C(2020) 8037 final.

⁸ 18. detsembri 2020. aasta teatis COM(2020) 849 final.

- *Liikmesriigid peaksid ajakohastama testimisstrateegiaid, et need hõlmaksid ka antigeeni kiirtestide kasutamist, ja töötama välja juhised selliste testide kasutamiseks.*
- *Liikmesriigid lepivad jaanuari lõpuks kokku antigeeni kiirtestide ühises loetelus.*
- *Komisjon ja liikmesriigid töötavad välja COVID-19 testitulemuste vormi jaoks nõutavad standardandmed.*
- *Liikmesriigid ajakohastavad 2021. aasta veebruari jooksul testimisstrateegiaid, et võtta arvesse uusi viirusevariante.*

3. SÄILITADA ÜHTNE TURG JA VABA LIIKUMINE NING TUGEVDADA LEEVENDUSMEETMEID

Meetmete puhul, mida EL on vastukaaluks COVIDi pandeemiale jõuliselt võtnud, on aluseks olnud kaks põhimõtet: **reageerida ühiselt** ja **säilitada ühtse turu toimimine**. Nagu näitasid 2020. aasta märtsi sündmused, ei peata kooskõlastamata ja kiirustatud piiride sulgemine ja ekspordipiirangud viirust, vaid hoopis nõrgestavad ühtset turgu ja liikmesriikide majandust ning takistavad inimeste õigust ELis vabalt liikuda.

Kõik liikmesriigid on rakendanud kaalukaid meetmeid, millega piirata ja leevendada pandeemia mõju oma elanikkonnale. Kuigi need meetmed mõjuvad rängalt majandusele, sotsiaalsetele kontaktidele ja inimeste heaolule, on need aidanud tõhusalt viirust kontrolli alla saada.

Leevendusmeetmeid tuleks säilitada seni, kuni on vaksineeritud riskide maandamiseks piisav hulk inimesi. See sõnum võib olla paljude kodanike jaoks väga ebameeldiv, kuid tegu on siiski vajaliku investeeringuga, mille abil päästa inimesi ja kiirendada tagasipöördumist vähemate piirangutega ühiselu juurde. Praegu tuleb jätkata testimist, isoleerimist, kontaktsete isikute jälgimist ja üksikisikute karantiini paigutamist. Endiselt on väga oluline avalikkuse teavitamine ja sõnumite järjepidevus, et selgitada muu hulgas jätkuvat vajadust piiravate meetmete järele, nagu maskide kandmine ja füüsilise distantsi hoidmine.

See, kui **haigestumuskordajat arvutatakse kõikjal ELis ühte moodi**, võib tänu paremale ülevaatlikkusele suurendada üldsuse usaldust ja aidata liikuda piirangute leevendamise suunas.

Jätkuvalt on suureks probleemiks reisimine. Mittehädavajalikust reisimisest, eriti suure riskiga piirkondadesse ja piirkondadest, tuleks tungival soovitada hoiduda seni, kuni epidemioloogiline olukord on oluliselt paranenud. See on eriti oluline viiruse uute variantide puhangut silmas pidades.

Piiride sulgemine ja üldised reisikeelud, sealhulgas lendude, maismaa- ja veetranspordi peatamine, ei ole põhjendatud, sest sihipärasematel meetmetel on piisav mõju ja need põhjustavad vähem häireid. Roheliste transpordikoridoride

süsteem⁹ peaks aitama hoida alles transpordivood, tagades kaupade vaba liikumise ja vältides tarneahela häireid.

Reisipiirangud peaksid kooskõlas nõukogu 2020. aasta oktoobri soovitusetega¹⁰ olema proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Tuleks säilitada proportsionaalsed reisipiirangud inimestele, kes reisivad uute viirusevariantide suurema levikuga piirkondadest, samuti reisijate testimine. Tagada tuleks kohaldatavate karantiinireeglite järgimine,¹¹ välja arvatud oluliste ülesannete või erilise vajadusega reisijate puhul, nagu transporditöötajad, tervishoiu- ja sotsiaaltöötajad, eesliinitöötajad ning piiriülesed ja hooajatöötajad. Komisjon hindab, kas sündmuste käik, näiteks uute murettekitavate viirusevariantide ilmumine, nõuab seda, et praegust COVID-19 pandeemiaga seotud liikumispiirangute koordineerimise raamistiku ajakohastataks.

Tuleks võtta meetmeid, et vähendada veelgi reisimisega seotud viiruseleviku ohtu. Näiteks tuleks rakendada füüsilise distantsi hoidmise nõuet ja hügieenimeetmeid sõidukites ning väljumis- ja saabumiskohtades. Tuleks kaaluda võimalust testida inimesi vahetult enne reisimist, mis nõuab viibimist koos teistega piiratud ruumis. Kontaktsete isikute jälgimine on endiselt väga oluline.

Reisijate asukoha vormi vahetamise platvormi eesmärk on võimaldada osalevatel liikmesriikidel kiiresti tuvastada kõik reisijad, kes on enese teadmata olnud positiivse reisijaga tihedas kontaktis, ja nendega ühendust võtta. Kolm liikmesriiki – Itaalia, Hispaania ja Slovakkia – on juba edukas katseprojektis osalenud.

PEAMISED MEETMED

- *Kogu ELis tuleks kehtestada haigestumuskordaja arvutamise ühtsed põhimõtted.*
- *Liikmesriigid peaksid pöörama erilist tähelepanu piirangute kehtestamisele nende inimeste suhtes, kes saavad piirkondadest, kus uute viirusevariantide esinemissagedus on suur. Kuni epidemioloogilise olukorra paranemiseni tuleks inimestel tungivalt soovitada hoiduda mittehädavajalikust reisimisest.*
- *Tuleks säilitada proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad reisipiirangud, eriti uute viirusevariantide suurema levikuga piirkondadest saabuvatele reisijatele, samuti reisijate testimine.*
- *Vajadust mööda tuleks tagada reisijate karantiinireeglite range järgimine, tehes asjakohaseid erandeid olulise ülesande ja erilise vajadustega reisijate puhul.*

4. EUROOPA JUHTROLL JA RAHVUSVAHELINE SOLIDAARSUS

COVID-19 pandeemia avaldab enneolematut survet kogu maailmale – kokku on teatatud rohkem kui 93 miljonist haigus- ja 2 miljonist surmajuhtumist. Üha rohkem saab ilmsiks vajadus leida sellele ülemaailmsele kriisile ülemaailmne lahendus.

⁹ Vt teatis COM(2020) 685 final ja komisjoni 22. detsembri 2020. aasta soovitus 2020/2243 (C/2020/9607).

¹⁰ Nõukogu 13. oktoobri 2020. aasta soovitus 2020/1475, mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele COVID-19 pandeemiale reageerimisel.

¹¹ Terviseohutuse komitee avaldab täna soovitusel ELi ühise lähenemisviisi kohta seoses COVID-19 patsientide isoleerimise ning kontaktsete isikute ja reisijate karantiiniga.

Ühistegevuse aluseks peab jääma mitmepoolsus, rahvusvaheline koostöö, läbipaistvus ja solidaarsus.

Nii tänu omaenda jõupingutustele kui ka peamiste osalejate kokkutoomisele **on EL praeguseks võtnud rahvusvahelise juhtpositsiooni**. Alates ülemaailmse taastepaketi käivitamisest 2020. aasta aprillis on ühise Euroopa tiimi lähenemisviisi alusel toetatud hädaolukorras olevaid partnerriike 38,5 miljardi euroga, mille abil leevendada humanitaarkriisi, tugevdada tervishoiusüsteemi ja elutähtsaid tervishoiuteenuseid ning parandada majanduse taastumist ja sotsiaaltoetusi. Kokku on antud 449 miljoni euro väärtuses humanitaarabi, mis on eraldatud meditsiinitarvete, meditsiinitöötajate, logistilise abi¹² ja humanitaarabiorganisatsioonide rahastamise vormis.

Euroopa tiimi algatusega on eraldanud ka 853 miljonit eurot COVAXi toetuseks. COVAX on ülemaailmne algatus, millega püütakse tagada võrdne ja õiglane juurdepääs ohututele ja tõhusatele vaktsiinidele¹³. **EL tervikuna on COVAXi suurim rahastaja.**

ELi vaktsiinide jagamise mehhanism

Euroopa-ülese ja veelgi laiema solidaarsuse ja terviseohutuse nimel peab EL kiiremas korras **suurendama jõupingutusi, et tagada vaktsiinidele laiem rahvusvaheline juurdepääs**. Seda tööd tehes tuleb seada eesmärgiks jäätmevaba tegevuse põhimõte, mis nõuab vastuvõtjariikide piisavat ettevalmistust.

EL jätkab COVAXi toetamist, luues sealhulgas ligikaudu 100 miljonit vaktsiinidoosi sisaldava humanitaarvaru. COVAX on jätkuvalt peamine vahend madala ja keskmise sissetulekuga riikide toetamiseks, et võimaldada neile õiglast juurdepääsu vaktsiinidele, seades eesmärgiks 92 kõige vaesema riigi 20 %-lise kaetuse. COVAXi tegevus võtab siiski aega. Seetõttu sõltub enamik abivajajaid praegu ELi toetusest, mille abil püütakse saavutada kõige haavatavamate isikute, meditsiinitöötajate ja teiste prioriteetsete elanikkonnarühmade varajane vaktsineerimine.

Tuginedes ELi vaktsiinistrateegia kogemustele, on komisjon valmis looma ELi vaktsiinide jagamise mehhanismi. Mehhanismi abil antaks läbiproovitud Euroopa tiimi lähenemisviisi alusel jagatud juurdepääs 2,3 miljardile vaktsiinidoosile, mille EL on kindlustanud. Eelkõige puudutab see Lääne-Balkanit, Euroopa ida- ja lõunanaabreid ning Aafrikat. Esmajoones tuleks rahuldada tervishoiutöötajate ja laiemad humanitaarvajadused.

Seda mehhanismi saaks kasutada ühtse kontaktpunktina taotluste vastuvõtmiseks ja kanalina esmaste vaktsiinidooside levitamiseks. Tegevus tuleks korraldada COVAXi kaudu, et see ei mõjutaks liikmesriikide vaktsineerimiskavasid. Kui vaktsiinivarud suurenevad ja eeldusel, et COVAX suudab tarnida piisavalt suuri koguseid otse ettevõtjatelt, saab suurendada ka jagatavate dooside hulka. Selle enneolematult ulatusliku solidaarsusmeetmega peab kaasnema otseteavitus eurooplastele ja spetsiaalne teavituskampaania partnerriikides, et kõlama jääks põhimõtte „keegi ei ole kaitstud enne, kui on kaitstud ka kõik teised“.

¹² Näiteks võib nimetada humanitaarotstarbelise õhusilla algatust, mille raames on komisjon rahastanud tervishoiuvahendite ja -töötajate õhustransporti hädaolukorras olevatesse piirkondadesse. Samuti on seda kasutatud partnerriikides elavate kodanike kojutoomiseks.

¹³ COVAXit rahastatakse COVID-19 tõrje vahenditele juurdepääsu raamistiku „ACT Accelerator“ alusel. Eraldatavate vahendite eest on kavas soetada 2021. aasta lõpuks 2 miljardit vaktsiinidoosi, millest üle 1,3 miljardi doosi on ette nähtud arenguriikidele.

Samal ajal tuleks intensiivistada jõupingutusi rahvusvahelise koostöö ja solidaarsuse suurendamiseks mitte ainult praeguse pandeemia ohjeldamise, vaid ka järgmiseks pandeemiaks valmistumise eesmärgil. Hiljutine **ELi ja USA uus üleilmsete muutuste kava**¹⁴ on aluseks nii ELi kui ka USA kindlale toetusele COVAXile ja sellesse panustamisele. ELi juhitud kaubanduse ja tervishoiu algatus Maailma Kaubandusorganisatsioonis peaks lihtsustama vaktsiinide ja muude raviteenuste liikumist sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse. Komisjon uurib ka kõiki muid võimalusi, kuidas tagada oma partneritele juurdepääs COVID-19 vaktsiinidele. Eelseisev ülemaailmne tervishoiuteemaline tippkohtumine, mille 2021. aasta mais korraldavad G20 raames ühiselt Itaalia ja komisjon, annab samuti võimaluse koguda rahvusvahelist toetust arusaamale, et vaja on suurendada valmisolekut tulevasteks pandeemiateks ja vastupanuvõimet nendele.

PEAMISED MEETMED

- *Komisjon loob ELi vaktsiinide jagamise mehhanismi, mille abil jagada Euroopa tiimi lähenemisviisi alusel liikmesriikide poolt partnerriikidele eraldatavaid vaktsiinikoguseid.*
- *Euroopa Komisjon ja liikmesriigid jätkavad COVAXi toetamist ja propageerimist.*
- *EL jätkab eri foorumitel, nagu eelseisev ülemaailmne tervishoiuteemaline tippkohtumine, jõupingutusi ülemaailmse tervishoiustruktuuri tugevdamiseks.*

5. KOKKUVÕTE

Lähinädalad kujutavad endast suurt väljakutset kogu ELi jaoks. Enne kui vaktsineerimisega jõutakse tasemeni, mis võimaldab piirangud kaotada, tuleb ELil asuda kõrvaldama ohtu, mis tuleneb viiruse laiemat ja kiiremat edasikandumist võimaldavate uute variantide ilmumisest.

ELi sammude aluseks peab jääma koostöö, ühtsus, solidaarsus, koordineeritud tegevus ja valvsus. ELi vaktsiinistrateegia on näidanud, kuidas ühine tegevus on teinud võimalikuks vajalikud vaktsiinitarned, võimaldades liikuda piirangute kaotamise suunas. ELi lähikuude tegevuskavaks peab olema ühine rahvatervisemissioon, mille abil hoida pandeemia kontrolli all seni, kuni ohutud ja tõhusad vaktsiinid on piisaval määral kasutusele võetud.

Et rakendada viiruse leviku kontrolli all hoidmiseks vajalikke meetmeid, peab säilima ELi otsusekindlus. Kui jätkame senist koostööd, tuginedes Euroopa teaduse tipptasemele, tootmisvõimsusele, solidaarsusele ja väärtustele, saame lubada, et eurooplased võivad peagi jätta selja taha möödunud aasta jooksul kogetud piirangud ja kitsikuse ning liikuda kindlalt edasi taastumise suunas.

¹⁴ JOIN(2020) 22 final